



КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Семіотичний аналіз музичного тексту

Освітній ступінь

Магістр

Курс

2

Спеціальність

034 культурологія

Семестр

3,4

Освітньо-наукова програма

Музична культурологія

Статус

обов'язкова

ECTS

4

Годин

120

Лекції

30

Семінари

30

Самостійна робота

60

Форма контролю

залік

Інформація про викладача

ПІБ	Коханик Ірина Миколаївна кандидат мистецтвознавства, професор
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=vNbk668AAAAJ&hl=ru
e-mail	kin@ukr.net

Анотація навчальної дисципліни

Курс семіотичного аналізу музичних текстів, що вивчається у вищому навчальному музичному закладі, включає у себе ряд фундаментальних тематичних блоків, котрі не затокувалися у курсі музичного училища та вищого музичного закладу на рівні бакалаврської освіти (зокрема, спрямованих на розуміння музичного твору як цілісної знакової системи композиторської і виконавської творчості).

Метою курсу є пізнання і осмислення сутності музичного твору як знакової системи, як культурно-художнього феномена, що репрезентує в собі весь спектр складових музичного мистецтва: від історичної епохи до конкретної музичної композиції та засобів її втілення.

Дана мета курсу обумовила наступні його **завдання**:

- поглиблення розуміння продуктів музичної творчості та конкретного музичного твору,
- якомога глибше осягнення їх побудови та виразово-сміслових можливостей,
- формування у студентів власної творчої позиції щодо певного музичного твору,
- розвиток у студентів самостійного теоретичного мислення.

Об'єктом курсу «Семіотичний аналіз музичних творів» є музичний твір як семіотична система, що є репрезентантом музичного мислення та відображенням ідей епохи, національної художньої школи, стилю композитора тощо. Предмет - процес становлення та історичного

розвитку музичної мови та формотворення, специфіка їх прояву в музичному творі, як в певному історико-культурному феномені.

У процесі проходження матеріалу навчальної дисципліни студенти досягають таких **програмних результатів**:

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

ПРН 14. Розробляти навчально-методичне забезпечення і викладати навчальні дисципліни з культурології у закладах освіти.

Розвивають наступні **загальні та фахові компетентності**:

- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
- Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
- Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
- Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
- Здатність використовувати сучасні методи та інструменти культурології, методи аналізу даних та інформаційні технології для проведення наукових досліджень, аналізувати і презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.

Структура. Навчальна дисципліна складається з двох модулів (1. «Музична семіотика як наукова дисципліна: поняття, аналітичні методи, історичний контекст», 2. «Семіотичний аналіз музичного тексту в історико-стильовій еволюції: від середини XVIII століття до рубежу XX – XXI століть» та чотирьох змістових модулів (1. «Проблема знака в музиці. Музична семантика та семіотика», 2. «Семіотичні та семантичні особливості музичного мистецтва барокової доби», 3. «Семіотичні та семантичні аспекти музики класико-романтичної доби», 4. «Семіотичний простір музики XX – початку XXI століть»)).

Курс включає як лекційні, так і семінарські заняття. На лекціях викладаються основні теоретичні положення та алгоритм аналізу. Семінарські заняття проводяться за певними темами курсу, вони також включають аналітичну роботу з музичними творами. Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

Перелік тем

Тема 1. Музика як знак. Основні поняття семіотичної теорії

Семінар. Музика як семіотична структура.

Тема 2. Методологія і методи семіотичного аналізу музичного тексту.

Семінар. Методологічні основи семіотичного аналізу музичного тексту.

Тема 3. Музика епохи Бароко як об'єкт семіотичного аналізу.

Семінар. Теорія музичних афектів та її виявлення в музиці бароко.

Тема 4. Музичні знаки епохи Бароко.

Семінар. Семіотичний аналіз барокових музичних текстів

Тема 5. Знакова система музики передкласичного і класичного періодів

Семинар. Семіотичний аналіз музичних текстів композиторів-класиків.

Тема 6. Музика романтичної епохи крізь призму семіотичного аналізу

Семинар. Семіотичний аналіз музичних текстів композиторів-романтиків.

Тема 7. Нова мовленнєва система в музиці першої половини – середини ХХ століття в її історико-стильових зв'язках.

Семинар. Проблеми семіотичного аналізу музичних текстів першої половини – середини ХХ століття.

Тема 8. Семіотична багатовимірність музики другої половини ХХ – початку ХХІ століть: у пошуках змістовно-мовленнєвої цілісності

Семинар. Проблеми семіотичного аналізу музичних текстів другої половини ХХ – початку ХХІ століть

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, презентація, диспут.

Навчальні ресурси

Лекційні та семінарські заняття проводяться на платформі Zoom. Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються персонально електронною поштою, Viber, Messenger, Telegram

Методи контролю

Загальний підсумковий контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх завдань, що пропонувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенню питань про готовність кожного студента до заліку.

Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у 3 семестрі проводиться на диференційному заліку за стобальною шкалою.

Підсумкове оцінювання результатів навчальної діяльності студентів у 4 семестрі проводиться також на диференційному заліку за стобальною шкалою.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Залік	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

«Відмінно» А (90–100): студент має глибокі знання у межах програми, здатний виконувати завдання творчо, вільно та свідомо використовує спеціальну термінологію у роздумах, висновках та узагальненнях, рівень абстрактно-логічного та художньо-естетичного мислення достатньо високий. Відповідь блискуча, у хорошому темпі, свідчить про активне та ініціативне мислення, про певний практичний досвід.

«Добре» В (82–89): студент має міцні, ґрунтовні знання, але допускає неточність у формулюваннях та спеціальній термінології, не завжди обґрунтовано може довести свою думку. Відповідь свідчить про суцільне засвоєння матеріалу, про високий рівень знань і навичок, але у відповіді зустрічались незначні помилки, які учень долав самостійно.

«Добре» С (74–81): студент виявляє глибоке засвоєння матеріалу, але допускає несуттєві помилки у відповідях і письмових роботах, які потребують зауваження та пояснення. Студент виконав всі запропоновані завдання на досить високому рівні, але у відповіді зустрічались помилки.

«Задовільно» D (64–73): студент володіє певними навичками та уміннями; не завжди здатний виконати завдання, які потребують абстрактно-логічного мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної термінології; словниковий запас небагатий; виконує всі запропоновані завдання на посередньому рівні.

«Задовільно» E (60–63): студент здатний сприймати теоретичний матеріал на репродуктивному рівні; застосування знань та спеціальної термінології на практиці задовільне. Студент виконує всі запропоновані завдання, але на дуже низькому рівні.

«Незадовільно» FX (35–59): Студент знає незначну частину теоретичного матеріалу, застосовує обмежений термінологічний та словниковий запас, виконує завдання частково, показуючи певну обізнаність, але необхідний об'єм матеріалу не засвоєний.

«Незадовільно» F (0–34): Усна відповідь студента демонструє слабко сформоване теоретичне мислення; навички та вміння сформовані на частковому та непрофесійному рівні.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо.

Література

1. *Александрова Л.* Про структурний принцип музичної мови Б. Бартока // Сучасна музика. Вип.1. К. : Муз. Україна. 1973. С. 285 – 333.
2. *Гадамер Х.-Г.* Істина і метод. Основи філософської герменевтики. Читанка з історії філософії: У 6 кн. К.: Фірма «Довіра», 1993. Кн. 6: Зарубіжна філософія ХХ ст. С. 196–201
3. *Ганзбуг Г.* Просторові ефекти в звучанні музики // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво. 2020. Том 3. №1. С. 27–36.
4. *Герасимова-Персидська Н. О.* Від «рес факта» до «опусу»: процес і структура // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. К., 2002. Вип. 21 : Музичний твір як творчий процес. С. 3 – 10.
5. *Герасимова-Персидська Н.* Нові звучання – нові знаки: сучасна музика в історичному ракурсі // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : Науковий журнал. 2010. №3 (8). С. 39–46.
6. *Герасимова-Персидська Н.* Рух і Час в музиці ХХІ століття // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. К., 2014. Вип. 109. С. 4–11. (Серія «Старовинна музика – сучасний погляд»: Кн. 6).

7. *Гнатів Н.* Тематична організація інструментальних творів Пауля Гіндеміта : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2016. 20 с.
8. *Гнатів Т.* Музична культура Франції рубежу XIX-XX століть: Клод Дебюссі. Моріс Равель. Київ : Музична Україна, 1993.
9. *Гоменюк С.* Музичний хронотоп: предмет та явище. Типологія форм просторово-часової організації в авангардній музиці : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2006. 21 с.
10. *Гоменюк С.* «Движение без продвижения»: нелинейное время Д. Лигети // Київське музикознавство. Вип. 9 : Культурологія та мистецтвознавство: зб. статей / Київ. ін-т музики ім. Р. М. Глієра; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2003. С. 48–58.
11. *Горюхіна Н.* Відкриті форми // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. К., 2003. Вип. 30 : Зі спадщини майстрів. Книга перша. С. 66 – 91.
12. *Горюхіна Н.* Стиль музики Й.С. Баха // Й.С. Бах і сучасність. – К. : Муз. Україна, 1985. С. 19 – 32.
13. *Горюхіна Н.О.* Малі та великі цикли з «Das Wohltemperierte Klavier» // Нариси з музичного стилю і форми. К. : Муз. Україна. 1985. С. 55 -80.
14. *Горюхіна Н. О.* Композиція музичного твору // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 7 : Музикознавство: з XX у XXI століття. Київ, 2000. С. 16–30.
15. *Григоренко Е.* Джон Кейдж. Творчество. Київ : Музична Україна, 2012. 226 с.
16. *Ділі Дж.* Основи семіотики. Львів : Арсенал, 2000. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf?PHPSESSID=vp0f8ec1e2nbjv95v4mfjjdcb3.
17. *Еко У.* Поетика відкритого твору; ред. М. Зубрицька // Антологія світової літературно-критичної думки XX століття. Львів, 2001. С. 406–419.
18. *Еко У.* Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
19. *Жарков О., Коханик І.* Темброва композиція «Prélude à l'Après-midi d'un faune» Клода Дебюссі: стильовий аспект // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2022. Вип. 135: Інтерпретаційні аспекти музичної творчості. С. 99–114.
20. *Жарков О.* Техніка композиції як мовний механізм: від правила до звучання // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : Техніка музичної композиції: теорія, історія, проблеми аналізу. К., 2021. Вип. 132. С. 9-23.
21. *Жаркова В.* Музика Клода Дебюссі і Моріса Равеля: сучасний погляд на проблему стильової ідентифікації // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : Історія музики 2020. Ювілейні та пам'ятні дати. К., 2021. Вип. 130. С. 24-51.
22. *Жаркова В.* Історія західної музики: Homo Musicus від античності до бароко: навч. посібник для студентів усіх спеціалізацій музичних закладів вищої освіти III – I рівнів акредитації. – К.: ArtHuss, 2022. 548 с. URL : <https://issuu.com/nataliyam/docs/istoriya-zahidnoi-musiki-1-5>; <https://issuu.com/nataliyam/docs/istoriya-zahidnoi-musiki-6-8>
23. *Жаркова Валерія.* Прогулянки у музичному світі Моріса Равеля (у пошуках смислу послання Майстра). К., 2009.
24. *Завгородня Г. Ф.* Семантичний простір сучасного поліфонічного мислення / Г. Ф. Завгородня // Музичне мистецтво і культура: Music and culture / гол.ред. О. В. Сокол. – О.: Друкарський дім, 2004. – С. 46-55. – (Науковий вісник ОДМА ім. А. В. Нежданової; вип. 5).
25. *Зінкевич О.С.* Українська симфонія 1970-1980-х років. Генетико-типологічний аспект. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського ; Ніжин : Лисенко М. М., 2023. 224 с.

26. *Капічіна О.* Музична семіотика: Теоретико-методологічний досвід західних шкіл. URL : <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=13>
27. *Кияновська Любов.* Мирослав Скорик: Людина і Митець. Львів, 2008.
28. *Клокун О.* Типологія структур гармонічної мови в «Drei Lieder» К. Штокгаузена // Дослідження. Досвід. Спогади. Вип.8. К., 2009.
29. *Ковалінас М.* Про Бетховена з прологосом, епілогосом і взагалі з логосом // Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського / Національна музична академія України ім. П.І.Чайковського Упоряд. І. Б. Пясковський. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. Вип.94 : Юрій Іщенко та сучасний музичний простір. С.268–287.
30. *Ковалінас Н.* Иное в музыкальном тексте, или попытка анализа интуитивного мышления композитора // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 20 : Музичний твір: проблема розуміння : зб. статей. Київ, 2002. С. 148–159.
31. *Ковалінас М.* Про поняття сонористики // Музика. 1994. № 6. С. 22
32. *Козаренко О.* Феномен української національної музичної мови. Львів : НТШ у Львові, 2000. 286 с.
33. *Кордовська П. А.* Музичний текст доби поставангарду як індивідуальний проєкт (на матеріалі творчості Сальваторе Шарріно) : дис. ... д-ра філософії (PhD) : 025 Музичне мистецтво / Харк. нац. ун-тет мистецтв ім. І. П. Котляревського, Харків, 2022. 244 с.
34. *Корчова О. О.* Музичний модернізм як terra cognita. Київ: Музична Україна, 2020. 490 с.
35. *Корчова О.* Феномен музичного модернізму в європейській культурі ХХ століття: передумови, закономірності, етапи // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : Сучасне музикознавство: методологія, теорія, історія. – К., 2020. Вип. 129. С. 92-108.
36. *Котляревський І.* Діатоніка і хроматика як категорії музичного мислення. К., 1971.
37. *Коханик І.* Музичний стиль як сфера комунікації композитора, виконавця, музикознавця // Київське музикознавство : Культурологія та мистецтвознавство. До 150-річчя Київського ін-ту музики ім. Р. М. Глієра. Збірка статей / НМАУ ім. П. І. Чайковського; Київський ін-т музики ім. Р. М. Глієра. Київ, 2017. Вип. 55. С.70–81.
38. *Коханик І.* Взаємодія жанру і стилю в сучасній музиці: від «діалогу» до «полілогу», або нотатки на берегах музичного постмодерну // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2009. Вип. 81: Жанр як категорія музичної творчості. С. 31–37.
39. *Коханик І.* Про визначення «музична драматургія» в сучасній музиці // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 103 : Музична драматургія: теорія і практика. С. 3–11.
40. *Коханик І.* Інтертекстуальність як основа діалогу в просторі сучасної музичної культури // Київське музикознавство. Музикознавство у діалозі : зб. статей. Київ/Дюссельдорф, 2013. Вип. 45. С. 68-93.
41. *Крицька І.* Особливості творчого мислення К. Штокгаузена: серіальність, музичний час, метод медіації: дис. ... канд. мист. К., 2006.
42. *Кришенек Ернст.* Лекції з дванадцятитонового контрапункту (пер. з німецької та передмова Л. Грабовського) // Українське музикознавство. Вип. 4. К. : Муз. Україна. 1969. С. 247 – 298.
43. *Кузьмук О.* Взаємодія поліфонічного та гармонічного принципів музичної організації у творах композиторів першої половини ХХ століття: специфіка оновлення, методи аналізу: дис. ... канд. мистецтвозн. 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. В. Чайковського. Київ, 2020. 226 с.
44. *Лященко І. С.* Музична семіотика: міждисциплінарний аспект Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. № 6, 2021 С.51-59.

45. *Малий Д.* Специфіка композиторського мислення в музиці останньої третини ХХ — початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Музичне мистецтво / Харк. нац. ун-тет мист. ім. П. Котляревського. Харків, 2018. 19 с.
46. *Мельник Л.* Необарокові тенденції в музиці ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Музичне мистецтво / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2004. 19 с.
47. *Минич А.* Творчість Дьордя Лігеті 1980–2000 років: структурно-синтаксичні і семантичні особливості тематизму інструментальних концертів // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Вип. 129 : Сучасне музикознавство: методологія, теорія, історія. Київ, 2020. С. 213–232.
48. *Москаленко В. Г.* Музичний твір як текст // Текст музичного твору: практика і теорія // Київське музикознавство : зб. ст. / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. № 7. С. 3–10.
49. *Овсяннікова-Трель О.* «Нова простота» як явище сучасної музики в понятійному контексті новизни // Українське музикознавство. Київ, 2020. Том 46. С. 111–126.
50. *Павлишин С.* Музика двадцятого століття : навч. посібник. Львів : БаК, 2005. 232 с.
51. *Прокоф'єва А. М.* Культурологічний аналіз семіотичного простору музичної культури: від структуралізму до психолінгвістики // Культура України. Випуск 36. 2012.
52. *Пясковський І.* До проблеми семіотичного аналізу музичного тексту // Київське музикознавство : зб. статей. Вип. 7 : Текст музичного твору: практика і теорія / Київ. ін-т музики ім. Р. М. Глієра ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. С. 37–41.
53. *Пясковський І. М.* Скорик та А. Шенберг // Мирослав Скорик. Науковий вісник. Вип. 10. К., 2000. С. 35 – 40.
54. *Пясковський І.* Готичні традиції поліфонічного мислення Олів'є Мессіана // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2003. Вип. 24.
55. *Пясковський І.* Неоготичні риси в музиці Леоніда Грабовського // Науковий вісник Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. 2006. Вип. 41.
56. *Пясковський І.* Поліфонічна техніка в явищах музичного структуралізму // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2008. Вип. 78.
57. *П'ятницька-Позднякова І. С.* Музичний текст як вид дискурсивної практики композитора // Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Серія : Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2018. Вип. 37. С. 26–34.
58. *П'ятницька-Позднякова І. С.* Музично-мовленнєва проблематика в контексті лінгвістичних теорій ХХ століття // Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Серія : Мистецтвознавство. Івано-Франківськ, 2018. Вип. 39. С. 26–34.
59. *Самойленко А.* Музыковедение и методология гуманитарного знания. Проблема диалога : Монография / А. И. Самойленко. Одесса : Астропринт, 2002. 244 с.
60. *Самойленко А.* Лекции по музыкальной семиологии. – Одесса, 2017. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.musikology.com.ua>
61. *Самойленко О.* Сучасна музична мова або мова сучасної музики: дві теоретичні парадигми одного художнього явища // LAUDATIO : Ювілейна збірка наук. ст. на пошану проф. Юрія Ясіновського / Ясіновський Юрій, про нього; Львівська нац. муз. академія ім. М. В. Лисенка. Львів : Вид. Тарас Тетюк, 2014. С. 155–164.
62. *Самохвалов В.* Колорит и структура музыкального текста // Київське музикознавство : збірка статей. Вип. 7 : Текст музичного твору: практика і теорія / Київ. ін-т музики ім. Р. М. Глієра ; Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2001. С. 65–72.
63. *Сильвестров Валентин.* Дочекатися музики : Лекції-бесіди. За матеріалами зустрічей, організованих Сергієм Пілютиковим. Київ: Дух і Літера, 2011. 376 с.

64. Семіотичний аналіз явищ культури: Монографія. К., Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, 2021. 396 с.
65. *Созанский Ю.* Музыкальная семиотика. Львов : Сполом, 2008. 522 с.
66. Сокол А. Исполнительские ремарки, образ мира и музыкальный стиль. Одесса : Моряк. 2007. 276 с.
67. *Соссюр Ф.* Курс загальної лінгвістики. Пер. з фр. Київ : Основи, 1998. 292 с.
68. *Старцев Д. А.* Нотний текст в аспекті семіотичної теорії Чарльза Морріса // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. статей / Харк. нац. ун-тет мист. ім. І. П. Котляревського. Харків, 2020. Вип. 56. С. 200212.
69. *Сюта Б.* Деякі аспекти методики аналізу сучасної музики // Студії мистецтвознавчі. К., 2008. Число 4 (24). С. 120–124
70. *Сюта Б.* Дискурс у музиці й теорія дискурс-аналізу в музичній науці // Студії мистецтвознавчі. Театр. Музика. Кіно. Київ : ІМФЕ, 2012. Число 1 (29). С. 35–42.
71. *Сюта Б.* Інтертекстуальність як засіб організації форми музичного твору в українській музиці постмодернізму // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Українська та світова музична культура. Сучасний погляд. К., 2005. Вип 36. (Кн.1). С. 20–32.
72. *Сюта Б.* Музична творчість 1970–1990-х років : Параметри художньої цілісності. К. : Грамота, 2006. 255 с.
73. *Сюта Б.* Жанри музичного і вербального мовлення в музичних творах (теоретичні аспекти, взаємодія, методики дослідження) // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво. 2019. 2(1). С. 22–34.
74. *Тукова І. Г.* Музика і природознавство. Взаємодія світів в умонастроях епох (XVII — початок ХХІ століть). Харків : Акта, 2021. 456 с.
75. *Тукова І. Г.* Сонорика як техніка композиції: досвід критичного аналізу // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Вип. 132 : Техніка музичної композиції: теорія, історія, проблеми аналізу : зб. ст. Київ, 2021. С. 66–67.
76. *Харнонкурт Н.* Музика як мова звуків : шлях до нового розуміння музики / пер. з нім. Г. Куркова. Суми : Собор, 2002. 181 с.
77. *Хомінський Й.* Історія гармонії та контрапункту. Київ, 1975. Т. 1.
78. *Хомінський Й.* Історія гармонії та контрапункту. Київ, 1979. Т. 2.
79. *Шип С.* Музичний твір як видова категорія і структурні властивості музичного тексту // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : Музичний твір : проблеми розуміння. К., 2002. Вип. 20. С. 13–22.
80. *Шип С.* Музична форма : від звуку до стилю. Навчальний посібник. К. : Заповіт, 1998. 368 с.
81. *Шип С.* Музыкальная речь и язык музыки. Одесса : Изд-во Одесской гос. консерв. им. А. В. Неждановой, 2001. 296 с.
82. *Шип С.* Методологія музикознавства. Постановка проблеми // Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського : Сучасне музикознавство: методологія, теорія, історія. – К., 2020. Вип. 129. С. 9-25.
83. *Шип С. В.* Теорія художніх стилів : Монографія. Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. 138 с.
84. *Шулак М.* Перспективи семіотичного підходу в музиці: від структуралізму до екосеміотики // Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2021. Випуск 27, с. 88–101.
85. *Юдкін-Ріпун І. М.* Культура романтики. Київ, 2001. 481 с.
86. *Clark A.* Is Music a Language? // The Journal of Aesthetics and Art Criticism. Baltimore, Winter, 1982. vol. 41, № 2. P. 195–204.
87. *Epperson G.* The Musical Symbol. A Study of the Philosophic Theory of Music. Amsterdam, 1967. 323 p.

88. *Karbusicky V.* The Index Sign in Music // *Semiotica*. Amsterdam, Berlin, New-York, 1987. v.66-1/3-4. P. 2–26.
89. *Messiaen O.* *Technique de mon Language musical*, v. 1. Paris: Leduc, 1944.
90. *Morris Ch.* Foundation of the Theory of Signs // *International Encyclopedia of Unified Science*. 1938. vol. 1, № 2. 59 p.
91. *Nattiez Jean-Jacques.* *Music and discourse : toward a semiology of music* | Jean-Jacques Nattiez. Princeton, New Jersey, 1990. 272 p.
92. *Salynas Marius.* *Semiological Interpretation of the Electroacoustic Music Phenomenon* // *Scientific Herald of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*. Kyiv, 2021. Issue 133. P. 53-65.
93. *Shrade Leo.* *Bach. The Connect between the Sacred and the Secular*. New York : Merlin Press, 1960.136 p.
94. *Stefani G.* *On the Semiotics of Music* // *Music, Culture and Society* / edited by D. Scott. Oxford Univ. Press, 2000. P. 50–55.
95. *Tarasti E.* *Music as Sign and Process* // *Analitica : Studies in the Description and Analysis of Music in Honour of Ingmar Bengtsson*. Stockholm, 1985. P. 97–115.
96. *Tarasti E.* *A Theory of Musical Semiotics*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press. 1994.
97. *Wallis M.* *The History of Art as the History of Semantic Structures* // *Sign, Language, Culture*. Paris, Mouton, 1970. P. 524–535.